

מסדר החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות חורנית
 ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
 ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
 שנת התשע-עשרה

ואתחנן (וש"ר)

ג' כ"ג - כ"ט

א. שאלה כללית:

אברנאל מקסה על תחילת פרסומו

הספיק הראשון באמרו "ואתחנן אל ה' בעת ההיא", טאט היה לאחר שכבש ארץ סיחון ועוג (דברי רס"י), יקסה מאד, איך אמר מקסה "טמא הותר הנדר" (כונתו: גזרת ה' לא תביאו את הקהל...)? כי הנה הנדר היה "לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי לחט" וידוע הוא סגבול ארץ-ישראל הוא מן הירדן והלאה, כמו שאמר "מן הנהר נהר פרת עד הים האחרון" יהיה גבולכם", וכמו שהתבאר מענין הגבולות בפרוט מסי, ואם כן איך חשב מקסה בעבור שכבש סיחון ועוג, טמא הותר הנדר? ואיך בלא תפילה ותחינה ישוב ה' מחורון "ולא איס אל ויכזב ובן אדם ויחנחם".

ואם היה טעם "בעת ההיא" רמז לעת הגזרה כדער הראב"ע, שכתב שהתחינה הזו היא קודם (דב' ג', כ"א) "ואת יהוה יחוסע ויחיו", וכן כתב הרמב"ן, שפרט "בעת ההיא" רמז לעת הגזרה, יקסה מאד, איך לא נזכרה שמה התפילה והתחינה הזאת ונזכרה בכאן?

ומה הוא הנושעלנו בזכרון כל הספור הזה בזה המקום? אף שהתחיל בוא"ו באמרו "ואתחנן" סיורה קטורו עט הפרטו שלמעלה.

נסע לענות לסאלחון

ב. שאלה כללית

דברים רבה פרשה ב' (ב')

זהו שאמר הכתוב (תהלים ל"ט, י"ב) "בתוכחות על עון יסרת איש וחמס כעס חמודו, אך הבל כל אדם". מהו "בתוכחות על עון"? על ידי עונן אחד שהיה ביד משה שהוכיח את בניו: "סמעו נא המורים", יסרת אותו והוכחת אותו. מהו "וחמס כעס חמודו"? כל חמדה שהיה מתאוה משה ליכנס לארץ המיסות אותו כעס זה, מנכנס בכלים ומרקיבין. ואין "חמודו" אלא ארץ-ישראל שנאמר (ירמיהו ג', י"ט) "ואתן לך ארץ חמדה". ואם כך הגיע למשה הצדיק - על אחת כמה טאר כל הכריות ... "אך הבל כל אדם".

ראב"ע ד"ה וכגבורתך ...

חטט זאת הפרטה לחבב את ארץ ישראל ואם הארץ תהיה חביבה, יסמרו מצוות ה' שלא יגלו ממנה.

מה בין לחי הדעות הנ"ל בטעם הפרטה הזאת?

ג. ואתחנן אל ה'

רס"י:

אין חנוך בכל מקום אלא לטון מתנת חנס. אע"פ שיש להט לצדיקים לחלות במעסיחם הטובים, אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנס, לפי שאמר (סמות ל"ג) "וחנותי את אשר אחון" אשר לו בלסון ואתחנן.

ד"א: זה אחד מעשרה לסונות הנקראת תפילה כדאיחא בספרי.

(לסון מקורו של רס"י ספרי: ד"א ואתחנן אל ה': עטרה לסונות נקראת תפילה: זעקה, טופה, נאקה, רינה, פגיעה, נפול, פלול, עחירה, חילוי, חנוך. "זעקה" מניין? סנ' (סמות ב') "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו...")

בעל באר יצחק (פירוש לרס"י) מעיר לדברי רס"י אלה:

ד"א זה אנו מעטרה לסונות, לא ידעתי מה הוא "דבר אחר" זה. וכי ללסון הראשון אין זה מעטרה לסונות חפלה? וכן: וכי אין ללסון זה (חל "דבר אחר") שם תחינה מענין בקטת מתת חן וחסד. ואין בידי הכהה לבאר דבור זה!

אולי יס בכחך לבאר דבור זה?

כל הלומדים היודעים תשובה או טמצאו תשובה בספרים
 מתבקשים להלחה, החסובות תתפרסמה בעלון ההדרכה !

ה' אלוקים אחת החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ...

רס"י:

ד"ה אתה החילות להראות את עבדך: פתח להיות עומד ומתפלל אע"פ שנגזרה גזרה. אמר לו: "ממך למדתי, שאמר לי (סמות ל"ב) "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם", וכי תופס הייתי בך? אלא לפתוח פתח, שבי היה חלוי להתפלל עליהם, כמו כן הייתי סבור לעשות עכשו".

(ואחזקו חס"ק)

ולפי מוסדו (חזר לענין של מעלה) אחת החילות להראות את עבדך מלחמה סיחון ועוג כדכתיב (דברים ב' ל"א) "ראה החילותי חת לפניך..." הראני מלחמה ל"א מלכי כנען.

- 1) מה קשה לרס"י (2X) מה ההבדל בין שני פרושיו למלה "החילות"?
- 3) מקובלנו: אין רס"י מביא שני פרושים לד"ה אחד, אלא אם כן לא נחה דעתו באחד מהם. הסבר מהי חולשתו של נירוס ראסון ומהי חולשתו של פירוס שני?

ה. אחת החילות...

מחור דבוי המדושים

דברים רבה ב' (ד' - ח')

... ואף משה כי אמר "ה' אלוקים אחת החילות", אם מתבקש בדיון טאכנס לארץ-ישראל - אכנס, ואם לאו - אכנס ברחמים.

אמר לו הקב"ה: "...רב לך אל ווסף דבר אלי עוד... כי לא תעבור את הירדן הזה". כיון שראה משה היאן הדברים חזקים, התחיל מדבר דברים קשים:

"אחת החילות" אמר לפניו: רבונו של עולם, למה איני נכנס לארץ? מפני שאמרתי (במדבר כ') "שמעו גא המורים" - אחת הוא שאמרתי תחילה (במדבר י"ז) "למסמרת לאות לבני מרי".

ד"א "אחת החילות" אמר ר' ראובן? אמר משה לפני הקב"ה: למה אתה עושה לי כך? אחת התחלת לבוא אצלי ענין? סג' (סמוח ג') "וירא מלאך ה' אליו בלבח אש מתוך הסנה". אמר לו: "מסגדלת אוהי, אחת מורידני מגדולתי?" אמר לו הקב"ה: "והרי נסבעתי!" אמר לפניו: "רבונו של עולם! אחת החילות!" כשבקש לא חללת הסבועה? לא נסבעת, טאחה מכלה את בניך בעגל וחזרת כך? טנאמר (סמוח ל"ב) "וינחם ה'".

1) מהיכן בפסוק דייק המדרש לומר "אם מתבקש בדיון... ואם לא ברחמים"?

2) מפרשי המדרש שואלים: בתחילת המדרש אמר, טמה שאמר ה' "כי לא תעבור" הוא טטובה על מה טאמר מזהו "ה' אלוקים" כפסוקו של מקרא, ואח"כ אומר, טטאטעד טמע טטה "כי לא תעבור" התחיל לומר "ה' אלוקים אחת החילות"?

נסה להסביר את המדרש!

3) באלו הוראות טונות מפרש המדרש מלת "החילות"?

ו. כ"ו: ויחעבר ה' בי למע. כט.

רס"י ד"ה למענכס: בטבילכט. אחט גלמחט לי, וכן הוא אומר (תהלים ק"ו) "ויקציפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם".

דבריו אלה מתפרטים בבאר-יצחק

מלת "למען" מורה על הויב הסבה החכליתית וחוא הנמשך אחר המעטה הקודם לה, והמעטה הקודם הוא האמצעי לחכלית הנמשך כמו (דברים י"א כ"א) "למען ירבו ימיכס וימי בניכס" כיצוא בו הרבה.

ולפעמים יורה הסיבה הגורמת, וכזה הגורט קודם למעטה והוא בהפך, שהמעטה הוא נמשך מהגורט והזכר עם מלת "למען", כמו (בר' י"ח) "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו" ואומר באברהם.

ועל דרך זה פרט מילת "למענכס" בפסוק טלפנינו: אחט גרמחט לי וכמו טנאמר בתהלים "ויקציפו... וירע למשה בעבורם".

1) חן דוגמא נוספת מחור פרשתנו ל"למען" בחוראה הראסונה טטחי ההוראות המוכאות בבאר יצחק.

2XX) פסוק בראשית י"ח י"ט אינו דוגמא טובה לטמוש במלת "למען" בחוראה הטנית. הסבר במר אינה טובה?

3) אלו היה הקשה לרס"י במקומנו טטמעות מלת "למען" בלבד - כדעה באר יצחק, - הן היה רס"י יכול להסחפק בפרוש "בטבילכט", ולמה המטיף בדבריו, ולסס מה הביא ראיתו מתהלים?

הסבר, מה הוא איפוא הקסי הנוסף טבא ליטבו?

אנו מוכירים טוב למנויינו, כי אלה טעדיין לא טלמו את התטלוט השני, עביר הגליון והעלוט לטנת חס"ק, יעט זאח בווקדס, אחרח אולץ להפטיק להט את טטלוט החומר.

הטבוע לא יופיע עלון ההדרכה